

NA een lange reis vanuit het hart van het land naar Baarsdorp, de naam waaronder een paar hoeves en omliggende weides in de zak van Zuid-Beveland vallen, is Hofstede Heuvelhof de eindbestemming. In deze boerderij, een van de oudste van Zeeland, wonen sinds acht jaar Paul de Nooijer (71) en zijn vrouw Françoise met hun zoon Menno (47) en diens gezin. In de twee buitenste delen hebben de verschillende generaties ieder een eigen woondeel, het middenstuk bestaat uit een atelier. Aan een van de wanden van de hoge ruimte waar vroeger koeien liepen, hangen grote afdrukken van foto's uit de decennialange carrière van de De Nooijers. Vrienden en familieleden, onder wie Menno, waren en zijn model. Naast fotografie breidde de productie zich in de loop der tijd uit met voornamelijk korte films – waaronder videoclipps en commercials, waarvan een deel door het Filmmuseum op twee verzamel-dvd's is uitgebracht – en performances. Paul is kunstzinnig actief sinds de jaren zestig, Menno werkt vanaf *Nobody had informed me* uit 1989 nauw met hem samen. Wat ze ook maken, het is altijd fraai vormgegeven, speels en vervreemdend. Op dit moment zijn ze doende met de multimediale muziektheatervoorstelling *Half the horizon* die tijdens November Music de première beleeft. Over ziekte en dood, over leven en liefde. Paul heeft sinds 2006 prostaatkanker. Voor hem, altijd al puttend uit wie en wat hem omringt, is het niet meer dan logisch dat zijn werk nu daarover gaat.

Geluidsaanstuurder

'We zijn een beetje aan het klungelen,' zegt Menno wanneer we arriveren. Met componist Jorrit Tamminga (41), die ook medeverantwoordelijk was voor het in stijl enigszins verwante *JANE in concert* uit 2010, probeert hij iets uit. Wat levert het op wanneer ze een stukje karton aan een projectorspoel plakken en daar een muziekinstrument vlakbij houden tijdens het afdraaien van een film? Het werkt; de gitaarsnaren worden beroerd, evenals de metalen schijfjes van de tamboerijn, er klinkt iets van muziek. Jorrit: 'Dit had ik thuis bedacht, nu maar eens kijken of we er echt wat mee kunnen.' Menno: 'Die projectoren maken van zichzelf al veel lawaai, misschien is dit een manier om ze ook als geluidsaanstuurder van iets anders te gebruiken.'

Aldus valt *Half the horizon*, waar het vandaag aanwezige trio inmiddels

Werk naar leven

Met de multimediale muziektheatervoorstelling *Half the horizon* geven vader en zoon Paul en Menno de Nooijer de naderende dood kunstzinnig vorm. 'Maar het is geen therapie hoor'.

drie jaar af en aan mee bezig is, in elkaar. Behalve uit projecties (onder andere op ontblote bovenlijven) bestaat de voorstelling uit muziek (blokfluitist Erik Bosgraaf en gitarist Izhar Elias – met wie Paul, Menno en Jorrit in wisselende samenstellingen al veel vaker hebben gewerkt – completeren op het podium het vijfmanschap) en tekst. Paul: 'Die is geschreven door journalist Matt Dings, hem ken ik van vroeger, uit Eindhoven. We hebben dezelfde ziekte en hij houdt daarover een blog bij. Als ik iets over mijn situatie vertel wordt het drama, Matt maakt er poëzie van. Zijn woorden lees ik deels voor en leer ik deels uit mijn hoofd. Ik ben geen beroepsacteur, dus dat laatste vind ik lastig. Wil je soep?'

No-budget

Soep ja. Uit de tuin. Paul gaat naadloos over van zijn huidige medische stand ('de nieuwe pillenkuur slaat goed aan, chemotherapie stel ik uit zolang het kan') naar de oogst waarmee hij in de keuken aan de slag is gegaan. Tussendoor gaat het over de 'no-budgetproductie' die *Half the horizon* is; ondanks hun zowel nationale als (vooral) internationale staat van dienst kregen de De Nooijers geen subsidie voor wat misschien Pauls laatste voorstelling zal zijn. Er is daarom even gedacht aan een soort *the best of*, zodat er veel archiefmateriaal gebruikt zou kun-

nen worden dat niks kost. Menno: 'Maar dat wordt het helemaal niet, vrijwel alles is nieuw, alleen gemaakt met beperkte middelen.' Zoals de opnamen van zijn vader in de sneeuw, twee winters geleden. Paul: 'Ik wist dat dat mooi beeld zou opleveren, dus daar stond ik, na een tijdje zonder enig gevoel in mijn voeten. Pas na een half uur onder de hete douche hield ik op met klappertanden.' Alles voor de kunst? 'Ach, ik heb mijn werk altijd heel erg leuk gevonden, door de naderende dood vind ik het nu helemaal super. Maar *Half the horizon* is geen therapie hoor. Het is een beleving. We maken steeds wat we zelf graag willen zien.'

Schepping

Om te kunnen sterven moet iets eerst ontstaan, ergens beginnen. Menno heeft zwarte 16mm film doorsneden met witte beeldjes. Zeven projectoren spelen deze flikkeringen af, waarop Jorrits computerprogramma reageert met geluid. 'Zo combineren we oude en nieuwe techniek,' verklaart Jorrit hun repetitieve activiteiten nader, 'met een asynchroon toevalsaspect in toon tot gevolg.' Elk optreden bevat aldus altijd verrassingen voor alle betrokkenen. 'Maar hoe maken we het publiek duidelijk dat het hier over de zeven dagen van de schepping gaat?,' vraagt Menno zich af. Volgens Jorrit moet het juist niet te letterlijk worden.

'Dat is zo Mickey Mouse-achtig.'

Ondanks niet geringe hindernissen als geldgebrek en gezondheidsproblemen lijkt het plezier van creëren de boventoon te voeren. Menno heeft onlangs een kastje met antiek krantenpapier beplakt, dat brengt Jorrit op een compositie-ideetje, Paul vraagt of zijn teksten niet op die manier op een decorstuk aangebracht kunnen worden. Hij vertelt over de regels waarop hij ooit per toeval in een bibliotheek stuitte, geschreven door Horace Walpole, een achttiende-eeuwse edelman. 'Ik was als door de bliksem getroffen, ik las in een notendop mijn hele leven.' Zinsdelen eruit hebben hij en Menno sindsdien gebruikt, in de volgorde waarin ze geschreven werden, voor verschillende van hun films, te beginnen met *Nobody had informed me*. 'Nu zijn we bij het fragment "*half the horizon*";', zegt Paul, 'en dat geeft meer ruimte dan de titel *The last show*, waaraan we eerder dachten. Want hoe mooi zal die andere helft wel niet zijn?' Menno vindt een afdruk van het oorspronkelijke citaat in een vitrinekastje. Dat laat zien dat ze nog niet aan het einde van Walpole's woorden zijn. 'Mogelijk vormt dit de afsluiting van onze samenwerking. Maar we hopen op een PS.'

Jorrit Tamminga / Paul en Menno de Nooijer: *Half the horizon* / Verkadefabriek
■ WOENSDAG 5 NOVEMBER, 20.00 UUR

